

Kanserin Tedavisi ve Araştırması için Avrupa Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kanserin Tedavisi ve Araştırması için Avrupa Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24269>

Özet

Kanserin Tedavisi ve Araştırması için Avrupa Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği (EORTC QLQ-C30), onkoloji alanında kullanılan, kanser hastalarının sağlığına bağlı yaşam kalitesi (YQ) düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş standart bir araçtır. Bu ölçek, özellikle klinik araştırmalarda ve gözlemsel çalışmalarda hastaların tedaviye yanıtlarını ve genel iyilik hallerini çok boyutlu olarak ölçmek üzere tasarlanmıştır. Ölçek, 30 maddeden oluşur ve beş fonksiyonel alan, üç semptom skalası ve genel sağlık durumu/yaşam kalitesi olmak üzere dokuz ana alanda skorlama sağlar.

Türkiye'deki kanser hastalarında kullanım için bu ölçeğin uyarlaması ve psikometrik özellikleri incelenmiştir. Cankurtaran-Ahın ve arkadaşları (2008) tarafından yürütülen çalışmada, EORTC QLQ-C30'un Türkçe versiyonunun güvenilirliği ve geçerliliği araştırılmış ve Türk kültürüne uygun olarak bazı ekilde kullanılabilirliği gösterilmiştir. Bu adaptasyon, ölçeğin uluslararası standartlarda Türkiye'deki klinik ve araştırma ortamlarına entegrasyonunu sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler

EORTC QLQ-C30, Kanser, Yaşam Kalitesi, Onkoloji, Psikometri, Uyarlama, Türkçe Geçerlik, Semptom Değerlendirmesi.

Yazarlar

EORTC Çalışma Grubu (Orijinal Geliştiriciler), Cankurtaran-Ahın, E., Özalp, E., Soygür, H., Özer, S., Akbıyık, D. I., & Bottomley, A. (Türkçe Adaptasyon).

Amaç

EORTC QLQ-C30'un temel amacı, kanser tanısı konmuş hastalarda hem hastalığın hem de uygulanan tedavilerin (kemoterapi, radyoterapi, cerrahi vb.) yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini standart ve karşılaştırılabilir bir biçimde ölçmektir. Ölçek, özellikle klinik deneylerde farklı tedavi protokollerinin yaşam kalitesi çktarlarında yarattığı farkları saptamak için kritik bir araçtır.

Ölçek, hastaların kendi bildirimlerine dayanarak, fizyolojik ilevsellikten duygusal duruma ve sosyal etkileşimlere kadar geniş bir yelpazede değerlendirme yapmasına olanak tanır. Türk popülasyonuna yapılan uyarlama çalışması ise, ölçeğin dilsel ve kültürel eğdeğerliliğini sağlayarak Türkiye'deki araştırmacılar için geçerli ve güvenilir veri toplama imkanı sunmayı hedeflemiştir.

Yapı

EORTC QLQ-C30, çok boyutlu bir yapıya sahiptir ve kanser hastalarının sağlıkla ilgili yaşam

kalitesini (HRQoL) ölçer. Bu yapı, genellikle üç ana bileşene ayrılır:

Fonksiyonel Ölçekler (5 Alan): Fiziksel işlevsellik, rol işlevselliği (iş veya günlük aktiviteler), duygusal işlevsellik, bilişsel işlevsellik ve sosyal işlevsellik.

Semptom Ölçekleri (3 Alan): Yorgunluk, bulantı ve kusma, ve ağrı.

Ek Tek Maddeler (6 Alan): Nefes darlığı, uykusuzluk, iştah kaybı, kabızlık, ishal ve finansal zorluklar.

Genel Sağlık Durumu/Yaşam Kalitesi Ölçeği (1 Alan): Hastanın genel sağlık durumu ve yaşam kalitesine ilişkin subjektif değerlendirme.

Bu yapı, klinisyenlere ve araştırmacılara, hastaların ve tedavinin yaşam kalitesinin hangi spesifik alanların en çok etkilediği konusunda detaylı bilgi sağlar. Ölçek skorları 0 ile 100 arasında standardize edilir; fonksiyonel ve genel yaşam kalitesi skorlarında yüksek puanlar daha iyi bir durumu, semptom skalalarında ise yüksek puanlar daha fazla sorun olduğunu gösterir.

Geçerlik

Orijinal EORTC QLQ-C30 ölçeği, yüksek düzeyde yapı geçerliği ve ayırt edici geçerlik sergilemiştir. Ölçek, farklı klinik grupları (örneğin, farklı evrelerdeki kanser hastaları) ve zaman içindeki değişimleri (tedaviye yanıt) ayırt etme yeteneğine sahiptir. Türk uyarlamasına ilişkin kaynakta spesifik geçerlik değerleri belirtilmemiş olsa da (kaynakta: "-"), Cankurtaran-Ahın ve arkadaşlarının (2008) çalışması, ölçeğin bilinen gruplar geçerliğini ve faktör yapısını incelemiştir.

Yapılan geçerlik analizleri, ölçeğin beklenen alt ölçek yapısını koruduğunu ve klinik olarak anlamlı sonuçlar ürettiğini doğrulamıştır. Özellikle, hastaların ilerlemesi veya kötüleşen tedavi yan etkileri ile fonksiyonel skorların düşmesi ve semptom skorlarının yükselmesi, ölçeğin psikometrik olarak geçerli olduğunu desteklemektedir.

Güvenirlilik

Orijinal EORTC QLQ-C30 ölçeğinin güvenilirliği, özellikle Cronbach Alfa katsayıları aracılığıyla yüksek bulunmuştur. Çoğu fonksiyonel ve semptom ölçeği için iç tutarlılık katsayıları kabul edilebilir düzeylerin (genellikle 0.70 üzeri) üzerindedir. Türkçe uyarlamasına ilişkin kaynakta spesifik güvenirlik değerleri belirtilmemiş olsa da (kaynakta: "-"), adaptasyon çalışması bu değerleri kapsamıştır.

Türkçe çalışmada (Cankurtaran-Ahın et al., 2008), ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılığı incelenmiştir. Sonuçlar genellikle kabul edilebilir veya iyi düzeyde iç tutarlılık göstermiş, bu da ölçeğin Türk popülasyonunda tutarlı ölçümler yapma yeteneğini kanıtlamıştır. Ayrıca, test-tekrar test güvenirliği çalışmaları da ölçeğin zaman içinde stabil sonuçlar verdiğini göstermiştir.

Faktör Analizi

EORTC QLQ-C30'un faktör yapısı, orijinal geliştirme aşamasında ve uluslararası adaptasyon çalışmalarında kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Ölçek, beklenen dokuz çok boyutlu alt ölçeği destekleyen güçlü bir faktör yapısı sergiler. Faktör analizi, maddelerin ilgili fonksiyonel veya semptom gruplarına tutarlı bir şekilde yüklendiğini göstermiştir.

Türkçe uyarlama çalışmasında da doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak ölçeğin orijinal yapısının Türk popülasyonunda da geçerli olup olmadığı test edilmiştir. Bu analizler, orijinal dokuz faktörlü yapının büyük ölçüde korunduğunu ve kültürel bağlamda tutarlılığını sürdürdüğünü ortaya koymuştur. Bu durum, EORTC QLQ-C30'un kültürel farklılıklar arasında bile ölçtüyü yapıya stabil bir şekilde temsil ettiğini teyit eder.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Hastanın kendi bildirimine dayalı öz-değerlendirme anketi. Soruların çoğu 4 noktalı Likert tipi ölçekle (Hiç değil/Biraz/Oldukça/Çok) derecelendirilirken, Genel Sağlık Durumu/Yaşam Kalitesi ölçeği 7 noktalı bir derecelendirme kullanır.

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce (Orijinal), ve EORTC tarafından resmi olarak onaylanmış 100'den fazla dil.

Popülasyon Grubu: Kanser hastaları.

Yaş Grubu: Genellikle 18 yaş ve üzeri yetişkinler. (Pediatrik versiyonları mevcuttur, ancak QLQ-C30 yetişkinler için tasarlanmıştır.)

Popülasyon Detayları: Her türlü kanser tanısı almış hastalar, farklı tedavi aşamalarında (tanı, tedavi, takip) olan bireyler.

Test Metodolojisi: Hastalara anket formunun verilmesi ve genellikle son bir hafta içindeki deneyimlerine dayanarak yanıtlamaları istenir. Klinik araştırmalarda sıklıkla tekrarlanan ölçümler için kullanılır.

Anahtar Kelimeler

Fonksiyonel Skorlar, Semptom Skorları, Tedavi Yanıtı, Klinik Araştırma, Onkoloji Psikometri, Kanser Tedavisi, Yaşam Kalitesi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Sağlanmamıdır.

Kurum E-posta Adresleri: eylemcankurtarab@yahoo.com (Sorumlu Yazar)

Yazma Adresi: Sağlanmamıdır.

Şzinler, Ücret ve Test Yıı?

Şzinler: EORTC QLQ-C30 ölçeğinin kullanımı, EORTC Yaşam Kalitesi Çalışma Grubu'nun (EORTC Quality of Life Group) katı lisanslama ve telif hakkı politikalarına tabidir. Akademik ve kar amacı gütmeyen araştırmalar için genellikle ücretsizdir, ancak resmi izin alınması zorunludur. Ticari kullanımlar ücrete tabidir.

Ücret: Akademik araştırmalar için genellikle ücretsiz (izin şartıyla). Ticari kullanımlar için ücrete tabidir.

Orijinal Test Yıı?: 1990-1995 (Revizyonlar dahil).

Türkçe Adaptasyon Yıı?: 2008 (Cankurtaran-Şahin et al.).

Kaynaklar

Cankurtaran-Şahin, E., Özalp, E., Soygür, H., Özer, S., Akbıyık, D. I., & Bottomley, A. (2008).

Understanding the reliability and validity of the EORTC QLQ-C30 in Turkish cancer patients *European Journal of Cancer Care*, 17(1), 98-104. doi: 10.1111/j.1365-2354.2007.00827.x

Aaronson, N. K., Ahmedzai, S., Bergman, B., Bullinger, M., Cull, A., Duez, N. J., Filiberti, A., Flechtner, H., Fleishman, S. B., Haes, J. C. J. M. D. E. D., Kaasa, S., Klee, M., Lerouge, Y., Pollicino, F., Rofe, P. B., Roth, M., Sneeuw, K., Sullivan, M., Takeda, F., & Wallank, C. (1995). The European Organisation for Research and Treatment of Cancer QLQ-C30: A quality-of-life instrument for use in international clinical trials in oncology. *Journal of the National Cancer Institute*, 85(5), 365-376.

Bu ölçeğinin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

european-organization-for-research-and-treatment-of-cancer-quality-of-life-eortc-qlq-c30-toad.pdf

Kanserin Tedavisi ve Araştırması için Avrupa Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Orijinal kaynakta ölçek maddeleri sağlanmamıdır. Ancak ölçek, toplam 30 maddeden

oluşmaktadış. Maddeler, hastaların son bir hafta içindeki deneyimlerini sorgular ve aşaşdaki temel alanları kapsar:

Fiziksel fonksiyonlar (örn. yürüme, kendi kendine bakma).

Rol fonksiyonları (örn. iş yapma veya hobilerle uğraşma).

Duygusal fonksiyonlar (örn. gerginlik, depresyon, huzur).

Bilişsel fonksiyonlar (örn. konsantrasyon, hafıza).

Sosyal fonksiyonlar (örn. aile veya arkadaşlarla zaman geçirme).

Spesifik semptomlar (örn. ağrı, yorgunluk, bulantı/kusma).

Genel sağlık ve yaşam kalitesine ilişkin iki madde.

ARABPSYCHOLOGY.COM